

Euskadiko Aho-hortzetako Osasunaren Bosgarren Azterketa Epidemiologikoari buruzko iruzkin laburra

Brief commentary on the Fifth Epidemiological Study of Oral Health in the Basque Country

Jon Fernández-Bonet

Estomatologia Saila, Medikuntza eta Erizaintza Fakultatea, Euskal Herriko Unibertsitatea (EHU)

jon.fernandezb@ehu.eus

Laburpena

Iruzkin labur honen helburua da haurren aho-hortzetako osasunaren bosgarren azterketa epidemiologikoaren alderdi batzuk nabarmentzea. Ikerketa honen txostena 2024. urtean argitaratu zen, eta zeharkako izaera duen azterlan deskribatzaile bat izan zen. Haren helburuak hauek ziren: 5, 7, 12 eta 14 urteko euskal ikasleen aho-hortzetako osasun-egoera ezagutzea eta aurreko azterlanekin alderatzea, Haurren Hortzak Zaintzeko Programak eta uraren fluorazioak haurrengan duten eragina ezagutzea, eta aho-osasunaren eta aldagai sozioekonomikoen arteko lotura aztertzea. Sexuak, maila sozial-okupazionalak, gurasoen jatorriak, bizilekuaren populazio-tamainak eta eskuilatze-maiztasunak eragina dute txantxar-erasanaren batez besteko indizeetan, behin-behineko zein behin betiko hortzerian. CAOD indizeak 7, 12 eta 14 urterekin 0,03, 0,50 eta 0,78 ziren, hurrenez hurren.

Gako-hitzak: Haurren aho-hortzetako osasuna, Euskal azterketa epidemiologikoa, Faktore sozioekonomikoak, CAOD indizea, Haurren Hortzak Zaintzeko Programa, Uraren fluorazioa.

Abstract

This brief commentary aims to highlight some aspects of the 5th Epidemiological Study on Oral Health, published in 2024. This descriptive cross-sectional study aimed to assess the oral health status of Basque students aged 5, 7, 12, and 14, as well as to compare the results with previous studies, to understand the impact of the Children's Dental Care Programme and water fluoridation on the child population, and to analyze the association between dental health status and socioeconomic variables. Gender, occupational social status, parents' origin, population size of the place of residence, and brushing frequency were variables that showed a relationship with caries experience, both in primary and permanent dentition. The DMFT index at ages 7, 12, and 14 were 0.03, 0.50, and 0.78, respectively.

Keywords: Children's oral health; Basque epidemiological study, Socioeconomic factors, DMFT index, Children's Dental Care Programme, Water fluoridation.

1. Sarrera eta helburuak

1988an, Eusko Jaurlaritzak haurren aho-hortzetako osasunaren lehen azterketa epidemiologikoa argitaratu zuen (1). Garai hartan, exekutiboa bereziki sentsibilizatuta zegoen aho-hortzetako osasunarekin, eta horren erakusgarri da aipatutako haur-azterketarekin batera helduen aho-hortzetako osasunaren azterketa epidemiologikoa bat argitaratu izana (2). Ikerketa aitzindari horiek garrantzi handikoak izan ziren, aho-hortzetako osasun publikoaren arloan ondoren erabakiak hartzeko. Ezin da ahaztu 80ko hamarkadaren amaieran gaixotasun hauek, osasun-arloan, euskal herritarren kezka nagusietako bat zirela (3). Zoritxarrez, helduen aho-hortzetako osasunari buruzko azterketa epidemiologikoa (1988) ez zuen jarraipenik izan eta, ordutik aurrera, haurren aho-hortzetako osasunari buruzko azterketan jarri zen arreta; izan ere, haurren aho-hortzetako osasunari buruzko azterketak gaur egun arte argitaratu dira (4-6).

Eusko Jaurlaritzak haurren aho-hortzetako osasunari buruzko bosgarren azterketa epidemiologikoaren emaitzak joan den abuztuan argitaratu zituen (7). Lehenik eta behin, azpimarratu behar da ikerketa horiek jada ez direla hamarkada bakoitzean egingo, bosturteko bakoitzean baizik. Osasunaren Mundu Erakundeak 5-10 urtean behin haurren aho-osasuneko azterketak egiteko emandako gomendioari erantzuten dio horrek. Ikerketa horiek egiteko maiztasuna 10 urtetik 5 urtera murriztuta, uste dute horietan ezarritako helburuak zehatzago bete ahal izango direla.

Azken azterketa horren helburuak hauek dira: 5, 7, 12 eta 14 urteko euskal ikasleen aho-hortzetako osasun-egoera ezagutzea, emaitzak aurreko azterketekin alderatzea, Haurren Hortzak Zaintzeko Programak eta uren fluorazioak haurrengan duten eragina ezagutzea, eta hortzen osasun-egoeraren eta bi aldagai sozioekonomikoren arteko lotura aztertzea (gizarte-klasea eta bizileku-populazioaren tamaina).

2. Norentzat

Azterlan hau bereziki interesgarria izan daiteke odontologoentzat, odontopediatrentzat eta pediatrentzat, baita osasun publikoaren arloan lan egiten duten edo interesa duten pertsona guztientzat ere, hala nola epidemiologoentzat, odontologia prebentiboan eta komunitarioan espezialistak direnentzat eta ikasleentzat. Era berean, Eusko Jaurlaritzako osasun publikoko teknikarientzat interes berezia du, politikariei txostenak zein aholkuak eskaintzen lan egiten baitute. Azken horientzat ere garrantzi eta erreferentzia handiko testua izan daiteke, etorkizunean Euskal Autonomia Erkidegoan arlo honetan hartuko diren neurrien norabidea erabakitzeko arduradunak baitira.

3. Edukia

3.1. Materiala eta metodoa

Ikerketa epidemiologikoa hau behaketazkoa, zeharkakoa, deskriptiboa eta analitikoa izan zen. Aho-hortzetako osasun-indizeak kalkulatzeko, 2022an Euskal Autonomia Erkidegoan eskolatuta zeuden 5, 7, 12 eta 14 urteko ikasleak hartu ziren kontuan. Miaketa egiteko ikasle guztiek gurasoen edo legezko tutoreen baimen informatua entregatu behar izan zuten. Bestalde, guraso horiek galdetegi batzuei erantzun zieten, jakiteko ea haien seme-alabak dentistarengana joan ziren azken urtean, ea Haurren Hortzak Zaintzeko Programa erabili zuten dentistarengana joanez gero, eta zer eskuilatze-ohitura zituzten.

Miaketa klinikoan jaso ziren aldagaiak honakoak izan ziren: hortzetako txantxarra, egoera periodontala, maloklusioak, hortz-fluorosiak eta traumatismoak izatea, zein hobi eta pitzadurak zigilatzaileak aurkeztea. Azpimarratu behar da azterketa honetan lehen aldiz hagin ebakortzen hipomineralizazioaren prebalentzia aurkezten dela, eta garapen-baldintza horren eza, presentzia arina eta moderatua bereizten dira. Txantxar-indizeei dagokienez, betiko caod eta CAOD indizeen bidez adierazi dira; za-

harberritutako hortzen proportzioa errestaurazio-indizearen bidez, egoera periodontala CPI indizearen bidez, eta hortzen fluorosia Deanen indizearen bidez adierazi dira. Maloklusioei dagokionez, oklusio normala, maloklusio arinak, moderatuak edo zorrotzak, eta ortodontzia-tratamendua eramaten zuten haurrak bereizi egin ziren.

Bestalde, analisi estatistikoari dagokionez, aurreko azterketetan erabili izan diren aldagai biko proba estatistiko klasikoez gain, azpimarratzea komeni da azken azterlan honetan lehen aldiz erregresio anizkoitzak erabili direla analisi estatistikoan. Proba estatistiko horiek sartzeak garrantzi berezia du, aldagai nahasgarri potentzialesk doitutako azalpen-ereduak aurkezten laguntzen dutelako.

3.2. Emaitzak

Azterketa horretatik ateratako emaitza eta ondorio nagusiak arretaz irakurtzea komeni da. Nire ustez, emaitza hauetatik hiru nabarmendu behar dira:

- 5 urtekoen taldean, 10 haurretik 3k txantxarren bat dute, lesio gehienak sendatu gabe daude, eta oso bisita gutxi egiten dira dentistarenera.
- Sexuak, maila sozial-okupazionalak, gurasoen jatorriak, bizilekuaren populazio-tamainak eta eskuilatze-maiztasunak eragina dute txantxar-erasanaren batez besteko indizeetan, hala lehen hortzaldian nola bigarreanean.
- Euskal Autonomia Erkidegoan, hortz-fluorosia ez da osasun publikoko arazoa; erasan arin edo ertainaren zifrak izugarri baxuak dira.

3.3. Etorkizunerako hobekuntza-iradokizunak

Lehen adierazi den bezala, azterlan hau egiteko erabili zen zorrotasuna erabatekoa da. Euskal Autonomia Erkidegoan egin den aho-hortzetako azterketarik onena eta osoena da. Hala ere, beti dago alderdi batzuk hobetzeko aukera, nahiz eta gero eta zailagoa den hobekuntza horiek ezartzea. Ikerketa honen kasuan, emaitzak txantxar-indize esanguratsuen bidez ere adieraztea (Significant index caries) oso interesgarria izango litzateke. Bestetik, agian aberasgarria litzateke gurasoei beste galderaren bat egitea seme-alaben aho-hortzetako osasun-ohiturei buruz. Azkenik, bosgarren ikerketa argitaratzearekin batera laugarrena ere argitaratu da, 2018an egindakoa. Gaur arte, laugarren azterlanaren laburpen bat baino ez zen argitaratu Eusko Jaurlaritzaren web-orrian. Espero dezagun etorkizuneko ikerketak argitalpena egin bezain laster publikatzea, eta argitalpenerako ez igarotzea laugarren ikerketan adina denbora.

4. Informazio gehiago

Izenburua: Euskadiko Aho-hortzetako Osasunaren Bosgarren Azterketa Epidemiologikoa

Gaia: Odontologia

Orrialdeak: 108

Edizio data: 2024

ISBN: 978-84-457-3774-3

Hizkuntza: Euskara

Editoriala: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia

Jon Fernández-Bonet

Honako esteka honetan liburua pdf formatuan deskargatu daiteke:

https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/estudio_salud_bucodental/eu_def/adjuntos/V-eae-ko-haurren-aho-hortzetako-osasunaren-azterketa-epidemiologikoa.pdf

---

5. Eskerrak eta oharrak

Eskerrik asko Paulo Alberdi Sololuceri artikulu hau hobetzeko egin dituen iradokizunengatik.

---

6. Erreferentzia bibliografikoak

1. Sheyman A, Salas-Wadge MH. Estudio epidemiológico de la salud buco-dental infantil en la Comunidad Autónoma Vasca. Vitoria-Gasteiz: Servicio Central de Publicaciones, Gobierno Vasco; 1990. 105 or.
2. Sheyman A, Salas-Wadge MH. Estudio epidemiológico de la salud bucodental en la población adulta en la Comunidad Autónoma Vasca. Vitoria-Gasteiz: Servicio Central de Publicaciones, Gobierno Vasco; 1990. 85 or.
3. Anitua C, Begiristain JM. Encuesta de salud pública de la C.A.V. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia = Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco; 1987. 224 or.
4. Llodra JC. Segundo estudio epidemiológico de la salud buco-dental de la CAPV. Vitoria-Gasteiz: Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco; 1998. 120 or.
5. Llodra JC. EAEko aho-hortzetako osasunaren hirugarren azterketa epidemiologikoa [Internet]. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia; 2010 [Kontsulta: 2024-10-2]. 94 or. Eskuragarri: http://www.euskadi.eus/web01-a2aznscp/es/k75aWebPublicacionesWar/k75aObtenerPublicacionDigitalServlet?R01HNoPortal=true&N_LIBR=048037&N_EDIC=0001&C_IDIOM=eu&FORMATO=.pdf
6. Llodra JC. IV. EAE-ko haurren aho-hortzetako osasunaren azterketa epidemiologikoa [Internet]. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia; 2024 [Kontsulta: 2024-10-2]. 105 or. Eskuragarri: https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/estudio_salud_bucodental/eu_def/adjuntos/IV-eae-ko-haurren-aho-hortzetako-osasunaren-azterketa-epidemiologikoa.pdf
7. Llodra JC, Bravo M. V. EAE-ko haurren aho-hortzetako osasunaren azterketa epidemiologikoa [Internet]. Vitoria-Gasteiz: Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia; 2024 [Kontsulta: 2024-10-2]. 108 or. Eskuragarri: https://www.euskadi.eus/contenidos/informacion/estudio_salud_bucodental/eu_def/adjuntos/V-eae-ko-haurren-aho-hortzetako-osasunaren-azterketa-epidemiologikoa.pdf